Blok 1 omgeving

Doelen Taal

1. De leerlingen leren tegenstellingen. De leerlingen leren vijftien nieuwe woorden.
2. De leerlingen oefenen met spreekdoelen. Ze leren een probleem verhelderen.
3. De leerlingen leren meer over bijwoorden.
4. De leerlingen leren een verhaal schrijven. Ze leren er eerst over nadenken met een schrijfplan.
5. De leerlingen spreekwoorden en uitdrukkingen in en om het huis. De leerlingen leren vijftien nieuwe woorden
6. De leerlingen leren de hoofdgedachte van een tekst weer te geven.
7. De leerlingen herhalen alle zinsdelen.
8. De leerlingen leren wat een historische tekst is. Ze leren een informatieve tekst schrijven met gebruik van bronnen.
9. De leerlingen laten zien dat ze achter de betekenis van moeilijke woorden kunnen komen.
10. De leerlingen leren dat ze niet altijd hetzelfde praten. Ze leren wat informeel en formeel taalgebruik is.
11. De leerlingen herhalen alle woordsoorten.
12. De leerlingen leren hoe een brief of e-mail is opgebouwd.

Doelen Spelling

1. De leerlingen leren algemene spellingstermen.
2. De leerlingen leren onthoudwoorden met /s/= c correct te schrijven.
3. De leerlingen herhalen klankwoorden die ze eerder geleerd hebben.
4. De leerlingen leren persoonsvormen tegenwoordige tijd correct te schrijven.
5. De leerlingen leren onthoudwoorden met /k/=c en /kt/=ct.
6. De leerlingen herhalen onthoudwoorden die ze eerder geleerd hebben.
7. De leerlingen leren persoonsvormen verleden tijd correct te schrijven.
8. De leerlingen herhalen de spellingstermen en categorieën van blok 1.
9. De leerlingen herhalen de regelwoorden die ze eerder geleerd hebben.

Doelen Begrijpend lezen

1. Je leert hoe je kunt controleren of je een tekst begrijpt.
2. Je leert hoe je een samenvatting kunt maken van een weettekst.
3. Je leert de sleutels en sleuteltermen toe te passen op een tekst.

Woordenschat (Taal):

Les 1	**Les 5**
anderzijds	Dat doet de deur dicht.
definitief	Een open deur.
enerzijds	Niet samen door een deur kunnen.
exclusief	De deur bij iemand platlopen.
frequent	Met de deur in huis vallen.
incidenteel	Elk huisje heeft zijn kruisje.
inclusief	Het is niet om over naar huis te schrijven.
instabiel	Van huis en haard verdrijven.
objectief	In een glazen huis wonen.
permanent	Van goeden huize moeten komen.
in de praktijk	Veel in huis hebben.
stabiel	Een huishouden van Jan Steen.
subjectief	Iemand om de tuin leiden.
in theorie	In een glazen huis wonen.
tijdelijk	Van goeden huize moeten komen.

Begrijpend lezen:

Les 1	**Les 2**	**Les 3**
afleggen	De cap	De campagne
Het bouwpakket	De demonstratie	De coach
Het lagelonenland	Elastisch	De flyer
De omstandigheden	De invloed	De injectie
Als paddenstoelen uit de grond schieten	Kalmeren	Het motto
De pump	Het korps	Vanzelfsprekend
Het recht	De portofoon	De ventilator
synthetisch	De positie	Verdrijven
De tekentafel	De preventie	Vervallen
De winst	surveilleren	Voormalig

08-a

groep 8

woorden met /s/ = c

Hoor je in een woord de klank /s/? Dan schrijf je meestal s.
Soms schrijf je de klank /s/ als c. Onthoud de woorden met c.

Alle woorden met een c zijn leenwoorden uit andere talen.
Bij sommige woorden merk je al aan de uitspraak dat het leenwoorden zijn:
circuit, *race*, *elektricien*, *klantenservice*.

Staat na de c een e, een i, een ij of een y?
Dan klinkt de c als /s/: *centrum*, *citroen*, *medicijn*, *cyclus*.

Het Latijnse woord *cent* (honderd) zit in *cent*, *procent*, *centimeter*.

Je hoort /ks/, maar je schrijft cc: *succes*, *accent*, *vaccin*, *accepteren*.

In sommige woorden hoor je /s/, maar schrijf je sc:
scenario, *scène*, *sciencefiction*, *discipline*, *fascinerend*.

de citroen

woorden met /s/ = c

woorden van de week

de citrusvrucht
de ceremonie
de elektricien
de klantenservice
de specerijen
de decimeter

lanceren
fabriceren
produceren
accepteren
recent
de recensie

eerder geleerd

de cilinder
de cello
het circuit
cirkelen
circa
het proces
het accent

het medicijn
de docent
het cement
(de) centrale
de oceaan
de lucifer
het succes

het concert
een pincet
de provincie
gefeliciteerd!
het cijfer
de cel
het centrum

de cent
het circus
de cirkel
december
precies
het recept
de narcis

W 1

groep 8

persoonsvormen **tegenwoordige tijd: overzicht**

Als je bij een zin *nu* kunt denken, dan staat die zin in de *tegenwoordige tijd* (tt).
In de tegenwoordige tijd zijn er maar *drie* verschillende persoonsvormen:
de ik-vorm, de hij-vorm en de wij-vorm.

De persoonsvorm (pv) tt bij *jij* is altijd de ik-vorm óf de hij-vorm.
jij + pv = hij-vorm: *jij loopt*.
pv + *jij* = ik-vorm: *loop jij*?

Twijfel je? Denk dan aan *lopen*: komt er een t bij of niet?
ik loop – dus ook: *ik vind* *jij loopt* – dus ook: *jij vindt*
loop jij? – dus ook: *vind jij?* *hij loopt* – dus ook: *hij vindt*

In de tegenwoordige tijd zijn er dus drie verschillende persoonsvormen.
In de *verleden tijd* (vt) komen daar nog twee verschillende persoonsvormen bij.

lopen
1. ik loop nu
2. hij loopt nu
3. wij lopen nu

worden
1. ik word nu
2. hij wordt nu
3. wij worden nu

- Hans wordt acteur
  (want: *Hans loopt*.)
- Waarom word je boos?
  (want: *Waarom loop je?*)
- Jij wordt kampioen!
  (want: *Jij loopt*.)
- Ik word moe.
  (want: *Ik loop*.)

08-b

groep 8

woorden met /**k**/ = **c**

Hoor je in een woord de klank /k/? Dan schrijf je meestal k.
Soms schrijf je de klank /k/ als c. Onthoud de woorden met c.

Alle woorden met een c zijn leenwoorden uit andere talen.

Staat na de c een a, een o, een u, een l of een r?
Dan klinkt de c als /k/: *musical*, *seconde*, *cursus*, *reclame*, *creatief*.

Je hoort /ks/, maar je schrijft cc: *succes*, *accent*, *vaccin*, *accepteren*.
Je hoort /kk/, maar je schrijft cc: *accu*, *broccoli*, *accolade*, *accordeon*.
Andere woorden met twee c's: *microscoop*, *conclusie*, *concert*, *correct*, *conducteur*, *cacao*, *contact*, *contract*, *collectie*, *constructie*, *actrice*, *circus*.

Veel woorden uit andere talen met de klanken /kt/ schrijf je met ct:
het contact, *het product*, *het effect*, *perfect*.

Let op: je schrijft k in: *de helikopter*, *de krokus*, *de vakantie*, *akkoord*.
Je schrijft kt in: *de dokter*, *oktober*, *trakteren*, *elektrisch*, *praktisch*, *strikt*.

de cactus

	woorden met /**k**/ = **c**		woorden met /**kt**/ = **ct**	
woorden van de week	het compliment de commissaris de cacao	de conclusie de commode continu	de correctie de collectie de constructie	de actrice de activiteit productief
eerder geleerd	de cursus de collega het commentaar compleet combineren de publicatie van speculaas de microscoop de microfoon de cavia	de camping de caravan de clown carnaval de acrobaat het risico plastic de camera de code de seconde	het (stop)contact de injectie de inspecteur het project het effect het instinct de conducteur de actievoerder het controledictee de bacterie	acteren de directeur de reactie direct het insect het product het respect het viaduct het contract perfect

W 4-a

groep 8

persoonsvormen **vt** van **sterke werkwoorden**

Als je bij een zin *toen* kunt denken, dan staat die zin in de *verleden tijd* (vt).
In de verleden tijd zijn er maar *twee* verschillende persoonsvormen:
de ik-vorm en de wij-vorm.
De hij-vorm vt is altijd gelijk aan de ik-vorm vt.
Daardoor komt er in de vt dus *nooit* een t achter de ik-vorm!

Sterke werkwoorden zijn werkwoorden waarvan de klinker in de verleden tijd verandert. Bijvoorbeeld: *ik loop* (tt) – *ik liep* (vt), *ik eet* (tt) – *ik at* (vt), *ik vind* (tt) – *ik vond* (vt).

Voor de vt-vormen van *sterke* werkwoorden gelden de gewone spellingregels.
Dus mag je de ik-vorm langer maken om te weten hoe je die schrijft:
ik vond (want: *wij vonden*), *hij at* (want *wij aten*), *zij reed* (want: *wij reden*).
Dat mag alleen in de vt. Je weet: de hij-vorm tt eindigt altijd op een t.

lopen
1. ik loop nu
2. hij loopt nu
3. wij lopen nu
4. ik, hij liep toen
5. wij liepen toen

worden
1. ik word nu
2. hij wordt nu
3. wij worden nu
4. ik, hij werd toen
5. wij werden toen

W 4-b

groep 8

persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden**

Zwakke werkwoorden zijn werkwoorden waarvan de klinker in de verleden tijd *niet* verandert, bijvoorbeeld:
ik pak (tt) – *ik pakte* (vt), *ik voel* (tt) – *ik voelde* (vt), *ik ken* (tt) – *wij kenden* (vt).

De ik-vorm vt van zwakke werkwoorden eindigt op ~te of ~de,
de wij-vorm vt op ~ten of ~den.
De stukjes te, ten, de en den komen altijd achter de ik-vorm tt te staan.
werken – ik-vorm tt: *ik werk* vt: *ik werkte*, *wij werkten*
spelen – ik-vorm tt: *ik speel* vt: *ik speelde*, *wij speelden*

Voor zwakke werkwoorden geldt de regel van 't kofschip.
Kijk naar het hele werkwoord. Welke letter staat vóór het stukje ~en?
Staat daar een medeklinker van 't kofschip (dus: t, k, f, s, ch of p)?
Dan schrijf je de persoonsvormen vt met te en ten.
ik bofte, *wij boften*; *ik pakte*, *wij pakten*.

Staat daar een andere letter?
Dan schrijf je de persoonsvormen vt met de en den.
ik rolde, *wij rolden*; *ik rende*, *wij renden*.

dansen
1. ik dans nu
2. hij danst nu
3. wij dansen nu
4. ik, hij danste toen
5. wij dansten toen

voelen
1. ik voel nu
2. hij voelt nu
3. wij voelen nu
4. ik, hij voelde toen
5. wij voelden toen

JAARGROEP 7

TERMEN

- Termen groep 4, 5 en 6: **lettergreep, meervoud en vaste stukjes**

JAARGROEP 7

KLANKWOORDEN

- K5: woorden met een **stomme e**
- K6: vaste stukjes vooraan: **on~, ont~, ge~, be~, ver~** en **her~**
- K10-a: vaste stukjes achteraan: **~isch(e), ~baar, ~zaam, ~loos, ~ig(e)** en **~lijk(e)**
- K10-b: vaste stukjes achteraan, zoals **~heid** en **~(i)teit**
- K10-c: vaste stukjes achteraan **~atie, ~itie** en **~tie**
- K1 t/m K10-c: klankwoorden groep 4, 5 en 6
- K11: woorden met de klank /**j**/ of /**w**/ die niet geschreven wordt
- K1 t/m K11: klankwoorden groep 7

JAARGROEP 7

REGELWOORDEN

- R1: woorden met /**t**/ = **d** en /**p**/ = **b**
- R2: **verkleinwoorden**
- R3: **samenstellingen**
- R4: **meervouden** op **~en, ~s** en **~'s**
- R5: **woorden met meer lettergrepen**
- R6: woorden op **~a, ~i, ~o, ~u** en **~ee**
- R7: **hoofdletters** en **leestekens**
- R8: **bijvoeglijke naamwoorden**
- R9: woorden met **'s**
- R1 t/m R9: regelwoorden groep 4, 5 en 6
- R10: woorden met een **trema**
- R1 t/m R10: regelwoorden groep 7

JAARGROEP 7

ONTHOUDWOORDEN

- O1: woorden met **ei** en **ij**
- O2: woorden met **ou** en **au**
- O3: woorden met **f~** en **v~**
- O4: woorden met **s~** en **z~**
- O5: woorden met /**g**/ = **ch**, /**zj**/ = **g** en /**sj**/ = **ch**
- O6: **struikelblokken**
- O7: woorden met **ie** en **i**
- O8-a: woorden met /**s**/ = **c**
- O8-b: woorden met /**k**/ = **c**
- O1 t/m O8-b: onthoudwoorden groep 4, 5 en 6
- O9: woorden met /**t**/ = **th** en woorden met **wr~**
- O10: woorden met **y** en **x**
- O11: **Franse leenwoorden**
- O12: **Engelse leenwoorden**
- O1 t/m O12: onthoudwoorden groep 7

JAARGROEP 7

WERKWOORDEN

- W1: persoonsvormen **tegenwoordige tijd: overzicht**
- W2-a: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~gen** en **~chen**
- W2-b: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~ven** en **~zen**
- W3-a: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~ten**
- W3-b: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~den**
- W4-a: persoonsvormen **vt** van **sterke werkwoorden**
- W4-b: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden**
- W5-a: **voltooid deelwoord**
- W5-b: **van voltooide deelwoorden gemaakte bijvoegelijke naamwoorden**
- W6-a: werkwoorden met **ge~, be~, ver~, her~** en **ont~**
- W6-b: **werkwoordvormen die hetzelfde klinken**

Reken leerdoelen blok 1
Groep 8

- Bewerkingen:
  - Introductie miljard
  - Cijferend vermenigvuldigen
  - Cijferend delen d.m.v. herhaald aftrekken
  - Verhoudingen van prijs en gewicht
  - Het gemiddelde berekenen van getallen met max. 2 decimalen
- Breuken:
  - gelijkwaardigheid en vergelijken van ongelijknamige breuken
  - vermenigvuldigen van breuken
- Percentages:
  - uitrekenen van een prijsverhoging
  - Introductie Dam (decameter)
  - Oppervlakte uitrekenen (Lengte x Breedte)
  - Kubieke decimeter (dm3) lengte x breedte x hoogte
  - Spiegelen
- Cirkeldiagram:
  - Relatie tussen breuken, percentage en kommagetallen
- Grafieken:
  - aflezen en interpreteren van een liggend staafdiagram

als paddenstoelen uit de grond schieten
Plotseling overal ontstaan.
Internetwinkels zag je als paddenstoelen uit de grond schieten.

de portofoon
Een draagbare radio-zendontvanger.
Toen de agent versterking nodig had, gebruikte hij de portofoon.

de positie
De plaats.
Hij is een belangrijk man door de positie die hij heeft.

de preventie
Maatregelen die ervoor moeten zorgen dat er geen nare dingen gebeuren.
Veel ongelukjes in huis kun je voorkomen, de preventie is vaak eenvoudig.

de pump
Een damesschoen.
Charlotte kiest niet voor de laars, maar voor de pump met een hakje.

het recht
Wat je mag.
Je mag nu gaan spelen, want je hebt het recht op vrije tijd.

surveilleren
Toezicht houden.
Om te kijken of alles rustig is, surveilleren de agenten op straat.

synthetisch
Gemaakt van een materiaal dat niet zo in de natuur voorkomt.
Plastic is een synthetisch materiaal.

de tekentafel
Een hoge tafel met een verstelbaar blad.
Rogier werkt het liefst staand achter de tekentafel.

vanzelfsprekend
Iedereen snapt wel dat het zo is.
Dat ik je straks met de auto naar huis breng, is vanzelfsprekend.

de ventilator
Een apparaat waarmee je het in huis kunt laten waaien.
Als je het te warm vindt, kun je de ventilator even aanzetten.

verdrijven
Wegjagen.
Als je aan fijne dingen denkt, kun je boze dromen verdrijven.

vervallen
Oud en in een slechte staat.
Het huis is niet onderhouden en ziet er daarom vervallen uit.

voormalig
Vroeger.
Die nieuwe kledingwinkel zit in een voormalig fabriekspand.

de winst
Ergens meer geld voor krijgen dan je ervoor hebt betaald.
Britt verkoopt zelfgebakken koekjes; aan een goed doel geeft ze de winst.

WIL JE MEER OEFENEN MET DEZE WOORDEN? GEBRUIK DAN HET COMPUTERPROGRAMMA WOORDENSCHAT.

MOEILIJKE WOORDEN BLOK 1

afleggen
Over een weg tot het eind toe lopen of rijden.
Om bij de muziekschool te komen, moeten we een lange weg afleggen.

het bouwpakket
Losse onderdelen waarvan je zelf iets moet maken.
Toen het laatste onderdeel was vastgelijmd, schilderde ze het bouwpakket.

de campagne
De openbare actie.
Na de schoolvakantie start de campagne 'Wij gaan weer naar school'.

de cap
Een pet. Ook een soort helm die je draagt bij het paardrijden.
De honkballer draagt de cap van zijn club.

de coach
De leider van een sportploeg.
Het team krijgt instructies van de coach.

de demonstratie
Een optocht van mensen die ergens voor of tegen zijn.
Ze zijn tegen de aanleg van de snelweg, daarom houden ze de demonstratie.

elastisch
Rekbaar.
Dit shirt kun je gemakkelijk aan- en uittrekken, want de stof is elastisch.

de flyer
De reclamefolder.
Om bekendheid te geven aan de actie wordt de flyer uitgedeeld op straat.

de injectie
Het inspuiten van een vloeistof in je lichaam.
De dokter geeft mij de injectie om mij sneller te laten genezen.

de invloed
De uitwerking die iets of iemand ergens op heeft.
Fazira wil de nieuwste spelcomputer; dat is de invloed van de reclame.

kalmeren
Rustig worden of tot rust brengen.
Ymke is geschrokken van het ongeluk, maar gelukkig kan de agent haar kalmeren.

het korps
Een groep mensen die samenwerken.
De politieagenten maken deel uit van het korps.

het lagelonenland
Een land waarin de mensen weinig geld krijgen voor het werk dat ze doen.
Veel westerse fabrikanten laten goederen produceren in het lagelonenland.

het motto
Een uitdrukking of zin die kort de bedoeling van iets aangeeft.
'Voorkomen is beter dan genezen' is het motto van veel ouders.

de omstandigheden
De feiten of gebeurtenissen die te maken hebben met een bepaalde situatie.
Kim is ziek en heeft koorts. Ze blijft onder de omstandigheden thuis.

Woordenlijst blok 1

BLOK 1

anderzijds
Aan de andere kant. Of: anders bekeken. *Enerzijds wil ik naar buiten, maar anderzijds is het buiten koud.*

definitief
Als iets klaar is en niet meer verandert. *Ik ga niet meer verhuizen, dus ik woon hier nu definitief.*

dat doet de deur dicht
Dat is zo erg! Nu moet er iets aan gedaan worden! *Mijn rem kapot en nu ook mijn band lek! Ik zeg: dat doet de deur dicht.*

een open deur
Iets wat allang bekend is. *Dat in de herfst de blaadjes vallen, is een open deur.*

niet samen door één deur kunnen
Steeds ruzie met elkaar hebben. *Ze werken apart, omdat ze niet samen door één deur kunnen.*

de deur bij iemand platlopen
Heel vaak bij iemand op bezoek gaan. *Als het er gezellig is, ga je misschien de deur bij iemand platlopen.*

met de deur in huis vallen
Meteen de belangrijke dingen zeggen. *Ik heb belangrijk nieuws, dus ik zal maar met de deur in huis vallen.*

enerzijds
Aan de ene kant. Meestal komt daarna: anderzijds ... *Ik wil enerzijds wel naar school, anderzijds voel ik me nog te ziek.*

exclusief
Zonder. Niet erbij inbegrepen. *Er zit geen batterij in. Dus je koopt de camera exclusief batterij.*

frequent
Vaak. *Ik fiets elke dag, dus ik gebruik mijn fiets heel frequent.*

eigen haard is goud waard
Het is belangrijk om een vaste plaats te hebben om te wonen. *Ik ben blij dat we een fijn huis hebben, want eigen haard is goud waard.*

een heilig huisje
Een onderwerp waarop je geen kritiek mag hebben. *Dat je moet samenwerken is voor de juf een heilig huisje.*

elk huisje heeft zijn kruisje
In elk gezin is wel iets wat voor verdriet zorgt. *Niet alleen jij hebt verdriet, want elk huisje heeft zijn kruisje.*

het is niet om over naar huis te schrijven
Het is niet geweldig. *Dat brood is wel te eten, maar het is niet om over naar huis te schrijven.*

van huis en haard verdrijven
Wegjagen van je huis en de mensen die daar wonen. *De soldaten zullen de mensen van huis en haard verdrijven.*

in een glazen huis wonen
Makkelijk kritiek kunnen krijgen, omdat veel mensen kunnen zien hoe je werkt of leeft.
Die bekende acteur krijgt veel kritiek. Nee, in een glazen huis wonen, lijkt me niet fijn.

van goeden huize moeten komen
Veel moeten kunnen om iets voor elkaar te krijgen. *Om toestemming te krijgen, zul je van goeden huize moeten komen.*

veel in huis hebben
Veel kunnen of veel talenten hebben. *Om concertviolist te worden, moet je veel in huis hebben.*

een huishouden van Jan Steen
Een gezin waar het altijd rommelig is. *Wat een rommel in huis. Het is hier een huishouden van Jan Steen.*

incidenteel
Af en toe. *Ik zwem bijna nooit, dus ik gebruik mijn zwempak maar incidenteel.*

inclusief
Met ... erin. Erbij inbegrepen. *Er zit al een batterij in. Dus je koopt het horloge inclusief batterij.*

instabiel
Niet stevig. *Dat tafeltje op één poot wiebelt erg. Het is heel instabiel.*

objectief
Als iemand alleen feiten geeft. *De nieuwslezer geeft alleen de feiten. Zijn verhaal is objectief.*

permanent
Blijvend. *Zij heeft haar telefoon altijd bij zich, dus ze is permanent bereikbaar.*

in de praktijk
Wat je doet in het echt. In het dagelijks leven. *Ik weet dat ik moet sporten, maar het komt er niet van in de praktijk.*

stabiel
Stevig. *Die stevige werktafel wiebelt niet, want hij staat heel stabiel.*

subjectief
Als iemand uitgaat van zijn eigen gevoel en mening. *Of je een film mooi vindt of niet, is subjectief.*

in theorie
Wat je over iets weet of denkt. *Hij weet hoe hij een raket moet bouwen, maar alleen in theorie.*

tijdelijk
Voor een tijdje. Niet voor vast of voor altijd. *Over een maand is zij weg, want ze werkt hier tijdelijk.*

iemand om de tuin leiden
Iemand expres dingen laten denken die niet kloppen. *Door te liegen, kun je iemand om de tuin leiden.*

Dit heb je al geleerd over bijwoorden:

a. Een bijwoord kan iets zeggen over een **bijvoeglijk naamwoord**.

Dit is een erg mooie auto.

b. Een bijwoord kan iets zeggen over een **werkwoord**.

Linda kan hard rennen.

c. Een bijwoord kan iets zeggen over de **plaats**.

Hier woont de kapper.

d. Een bijwoord kan iets zeggen over de **tijd**.

Vanmiddag ga ik naar de kapper.

Maar er zijn nog meer bijwoorden.

e. Een bijwoord kan ook iets zeggen over een **hele zin**.

Misschien komt hij nog. Ook de juf was verbaasd. Hij komt niet.

f. Een bijwoord kan iets zeggen over een **ander bijwoord**.

Hij loopt erg hard.

Deze zinsdelen heb je al geleerd:

zinsdeel	uitleg	voorbeeldzin
onderwerp	Dit zinsdeel zegt wie of wat er iets doet in een zin.	*Mijn vader* bakt een taart.
gezegde	Dit zijn alle werkwoorden in de zin. Het gezegde zegt wat het onderwerp doet.	Mijn vader *heeft* een taart *gebakken*.
persoonsvorm	Dit is is de vorm van het werkwoord die bij het onderwerp hoort.	Mijn vader *heeft* een taart gebakken.
lijdend voorwerp	Het lijdend voorwerp geeft antwoord op de vraag: *Wie (of wat) + gezegde + onderwerp*.	Mijn vader bakt *een taart*.
meewerkend voorwerp	Het meewerkend voorwerp geeft antwoord op de vraag *voor wie (het is)* of *aan wie (het gericht is)*.	Mijn vader bakt een taart *voor mij*. ++++++
bepaling	Deze zinsdelen geven antwoord op deze vragen: *Hoe gebeurt het? Waarmee gebeurt het? Waarom gebeurt het? Wanneer gebeurt het? Waar gebeurt het?*	Mijn vader bakt een taart in de keuken.

Deze woordsoorten ken je al:

woordsoort	uitleg	voorbeelden
zelfstandige naamwoorden	namen van mensen, dieren, planten, dingen en begrippen	*de man, de koe, de bloem, de tafel, de liefde*
lidwoorden	kleine woorden voor het zelfstandig naamwoord	*de, het, een*
bijvoeglijke naamwoorden	zeggen iets over het zelfstandig naamwoord	bijvoeglijke naamwoorden: *kleine, ronde, hoge* stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden: *wollen, stenen*
werkwoorden	zeggen wat het onderwerp doet	*lopen, vliegen, eten, zitten*
voorzetsels	kleine woordjes, die meestal horen bij een groepje woorden met een zelfstandig naamwoord	*in, op, onder, bij, naast*
telwoorden	zeggen hoeveel het er zijn, of de hoeveelste het is	hoofdtelwoorden: *een, vijftien, honderd, veel, weinig* rangtelwoorden: *eerste, zevende, laatste, middelste*
persoonlijke voornaamwoorden	staan in de plaats van een zelfstandig naamwoord	*ik, mij - jij, je, u, jou - hij, zij, het, hem, haar - wij, we, ons - jullie, u - zij, ze, hen, hun*
bezittelijke voornaamwoorden	zeggen van wie het is	*mijn - jouw, je, uw - zijn, haar - ons, onze - jullie, je, uw - hun*
aanwijzende voornaamwoorden	wijzen met nadruk naar het zelfstandig naamwoord	*die, dit, dat, deze, zo'n, welke, zulke*
vragende voornaamwoorden	vragen naar personen en dingen	*wie, wat, welke, wat voor (een)*
voegwoorden	verbinden twee zinnen met elkaar	*en, maar, of, want, omdat, daardoor*
bijwoorden	zeggen iets over een werkwoord of bijvoeglijk naamwoord, van de plaats of tijd, of over de hele zin (vaak de restwoorden in een zin)	*erg, heel, ontzetttend, morgen, straks, hier*

onthoudwoorden

08-a

groep 8

woorden met /s/ = c

Hoor je in een woord de klank /s/? Dan schrijf je meestal s.
Soms schrijf je de klank /s/ als c. Onthoud de woorden met c.

Alle woorden met een c zijn leenwoorden uit andere talen.
Bij sommige woorden merk je al aan de uitspraak dat het leenwoorden zijn:
circuit, race, elektricien, klantenservice.

Staat na de c een e, een i, een ij of een y?
Dan klinkt de c als /s/: *centrum, citroen, medicijn, cyclus.*

Het Latijnse woord *cent* (honderd) zit in *cent, procent, centimeter.*

Je hoort /ks/, maar je schrijft cc: *succes, accent, vaccin, accepteren.*

In sommige woorden hoor je /s/, maar schrijf je sc:
scenario, scène, sciencefiction, discipline, fascinerend.

de citroen

woorden met /s/ = c

woorden van de week

de citrusvrucht
de ceremonie
de elektricien
de klantenservice
de specerijen
de decimeter

lanceren
fabriceren
produceren
accepteren
recent
de recensie

eerder geleerd

de cilinder
de cello
het circuit
cirkelen
circa
het proces
het accent

het medicijn
de docent
het cement
(de) centrale
de oceaan
de lucifer
het succes

het concert
een pincet
de provincie
gefeliciteerd!
het cijfer
de cel
het centrum

de cent
het circus
de cirkel
december
precies
het recept
de narcis

werkwoorden

W 1

groep 8

persoonsvormen **tegenwoordige tijd: overzicht**

Als je bij een zin *nu* kunt denken, dan staat die zin in de *tegenwoordige tijd* (tt).
In de tegenwoordige tijd zijn er maar *drie* verschillende persoonsvormen:
de ik-vorm, de hij-vorm en de wij-vorm.

De persoonsvorm (pv) tt bij *jij* is altijd de ik-vorm óf de hij-vorm.
jij + pv = hij-vorm: *jij loopt*.
pv + *jij* = ik-vorm: *loop jij*?

Twijfel je? Denk dan aan *lopen*: komt er een t bij of niet?
ik loop – dus ook: *ik vind* *jij loopt* – dus ook: *jij vindt*
loop jij? – dus ook: *vind jij?* *hij loopt* – dus ook: *hij vindt*

In de tegenwoordige tijd zijn er dus drie verschillende persoonsvormen.
In de *verleden tijd* (vt) komen daar nog twee verschillende persoonsvormen bij.

lopen
1. ik loop nu
2. hij loopt nu
3. wij lopen nu

worden
1. ik word nu
2. hij wordt nu
3. wij worden nu

- Hans wordt acteur
  (want: *Hans loopt*.)
- Waarom word je boos?
  (want: *Waarom loop je?*)
- Jij wordt kampioen!
  (want: *Jij loopt*.)
- Ik word moe.
  (want: *Ik loop*.)

onthoudwoorden

08-b

groep 8

woorden met /**k**/ = **c**

Hoor je in een woord de klank /k/? Dan schrijf je meestal k.
Soms schrijf je de klank /k/ als c. Onthoud de woorden met c.

Alle woorden met een c zijn leenwoorden uit andere talen.

Staat na de c een a, een o, een u, een l of een r?
Dan klinkt de c als /k/: *musical, seconde, cursus, reclame, creatief.*

Je hoort /ks/, maar je schrijft cc: *succes, accent, vaccin, accepteren.*
Je hoort /kk/, maar je schrijft cc: *accu, broccoli, accolade, accordeon.*
Andere woorden met twee c's: *microscoop, conclusie, concert, correct, conducteur, cacao, contact, contract, collectie, constructie, actrice, circus.*

Veel woorden uit andere talen met de klanken /kt/ schrijf je met ct:
het contact, het product, het effect, perfect.

Let op: je schrijft k in: *de helikopter, de krokus, de vakantie, akkoord.*
Je schrijft kt in: *de dokter, oktober, trakteren, elektrisch, praktisch, strikt.*

de cactus

	woorden met /**k**/ = **c**		woorden met /**kt**/ = **ct**	
woorden van de week	het compliment de commissaris de cacao	de conclusie de commode continu	de correctie de collectie de constructie	de actrice de activiteit productief
eerder geleerd	de cursus de collega het commentaar compleet combineren de publicatie van speculaas de microscoop de microfoon de cavia	de camping de caravan de clown carnaval de acrobaat het risico plastic de camera de code de seconde	het (stop)contact de injectie de inspecteur het project het effect het instinct de conducteur de actievoerder het controledictee de bacterie	acteren de directeur de reactie direct het insect het product het respect het viaduct het contract perfect

werkwoorden

W 4-a

groep 8

persoonsvormen **vt** van **sterke werkwoorden**

Als je bij een zin *toen* kunt denken, dan staat die zin in de *verleden tijd* (vt).
In de verleden tijd zijn er maar *twee* verschillende persoonsvormen:
de ik-vorm en de wij-vorm.
De hij-vorm vt is altijd gelijk aan de ik-vorm vt.
Daardoor komt er in de vt dus *nooit* een t achter de ik-vorm!

Sterke werkwoorden zijn werkwoorden waarvan de klinker in de verleden tijd verandert. Bijvoorbeeld: *ik loop* (tt) – *ik liep* (vt), *ik eet* (tt) – *ik at* (vt), *ik vind* (tt) – *ik vond* (vt).

Voor de vt-vormen van *sterke* werkwoorden gelden de gewone spellingregels.
Dus mag je de ik-vorm langer maken om te weten hoe je die schrijft:
ik vond (want: *wij vonden*), *hij at* (want *wij aten*), *zij reed* (want: *wij reden*).
Dat mag alleen in de vt. Je weet: de hij-vorm tt eindigt altijd op een t.

lopen
1. ik loop nu
2. hij loopt nu
3. wij lopen nu
4. ik, hij liep toen
5. wij liepen toen

worden
1. ik word nu
2. hij wordt nu
3. wij worden nu
4. ik, hij werd toen
5. wij werden toen

W 4-b

groep 8

persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden**

Zwakke werkwoorden zijn werkwoorden waarvan de klinker in de verleden tijd *niet* verandert, bijvoorbeeld:
ik pak (tt) – *ik pakte* (vt), *ik voel* (tt) – *ik voelde* (vt), *ik ken* (tt) – *wij kenden* (vt).

De ik-vorm vt van zwakke werkwoorden eindigt op ~te of ~de,
de wij-vorm vt op ~ten of ~den.
De stukjes te, ten, de en den komen altijd achter de ik-vorm tt te staan.
werken – ik-vorm tt: *ik werk* vt: *ik werkte*, *wij werkten*
spelen – ik-vorm tt: *ik speel* vt: *ik speelde*, *wij speelden*

Voor zwakke werkwoorden geldt de regel van 't kofschip.
Kijk naar het hele werkwoord. Welke letter staat vóór het stukje ~en?
Staat daar een medeklinker van 't kofschip (dus: t, k, f, s, ch of p)?
Dan schrijf je de persoonsvormen vt met te en ten.
ik bofte, *wij boften*; *ik pakte*, *wij pakten*.

Staat daar een andere letter?
Dan schrijf je de persoonsvormen vt met de en den.
ik rolde, *wij rolden*; *ik rende*, *wij renden*.

dansen
1. ik dans nu
2. hij danst nu
3. wij dansen nu
4. ik, hij danste toen
5. wij dansten toen

voelen
1. ik voel nu
2. hij voelt nu
3. wij voelen nu
4. ik, hij voelde toen
5. wij voelden toen

JAARGROEP 7

TERMEN

- Termen groep 4, 5 en 6: **lettergreep, meervoud en vaste stukjes**

JAARGROEP 7

KLANKWOORDEN

- K5: woorden met een **stomme e**
- K6: vaste stukjes vooraan: **on~, ont~, ge~, be~, ver~** en **her~**
- K10-a: vaste stukjes achteraan: **~isch(e), ~baar, ~zaam, ~loos, ~ig(e)** en **~lijk(e)**
- K10-b: vaste stukjes achteraan, zoals **~heid** en **~(i)teit**
- K10-c: vaste stukjes achteraan **~atie, ~itie** en **~tie**
- K1 t/m K10-c: klankwoorden groep 4, 5 en 6
- K11: woorden met de klank /**j**/ of /**w**/ die niet geschreven wordt
- K1 t/m K11: klankwoorden groep 7

JAARGROEP 7

REGELWOORDEN

- R1: woorden met /**t**/ = **d** en /**p**/ = **b**
- R2: **verkleinwoorden**
- R3: **samenstellingen**
- R4: **meervouden** op **~en, ~s** en **~'s**
- R5: **woorden met meer lettergrepen**
- R6: woorden op **~a, ~i, ~o, ~u** en **~ee**
- R7: **hoofdletters** en **leestekens**
- R8: **bijvoeglijke naamwoorden**
- R9: woorden met **'s**
- R1 t/m R9: regelwoorden groep 4, 5 en 6
- R10: woorden met een **trema**
- R1 t/m R10: regelwoorden groep 7

JAARGROEP 7

ONTHOUDWOORDEN

- O1: woorden met **ei** en **ij**
- O2: woorden met **ou** en **au**
- O3: woorden met **f~** en **v~**
- O4: woorden met **s~** en **z~**
- O5: woorden met /**g**/ = **ch**, /**zj**/ = **g** en /**sj**/ = **ch**
- O6: **struikelblokken**
- O7: woorden met **ie** en **i**
- O8-a: woorden met /**s**/ = **c**
- O8-b: woorden met /**k**/ = **c**
- O1 t/m O8-b: onthoudwoorden groep 4, 5 en 6
- O9: woorden met /**t**/ = **th** en woorden met **wr~**
- O10: woorden met **y** en **x**
- O11: **Franse leenwoorden**
- O12: **Engelse leenwoorden**
- O1 t/m O12: onthoudwoorden groep 7

JAARGROEP 7

WERKWOORDEN

- W1: persoonsvormen **tegenwoordige tijd: overzicht**
- W2-a: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~gen** en **~chen**
- W2-b: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~ven** en **~zen**
- W3-a: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~ten**
- W3-b: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden** op **~den**
- W4-a: persoonsvormen **vt** van **sterke werkwoorden**
- W4-b: persoonsvormen **vt** van **zwakke werkwoorden**
- W5-a: **voltooid deelwoord**
- W5-b: **van voltooide deelwoorden gemaakte bijvoegelijke naamwoorden**
- W6-a: werkwoorden met **ge~, be~, ver~, her~** en **ont~**
- W6-b: **werkwoordvormen die hetzelfde klinken**

Ik kan lengtematen herleiden

km - hm - dam - m - dm - cm - mm

1,5 km = ... m
14 dm = ... mm
32,5 m = ... cm
800 m = ... km
6,5 hm = ... m

Ik kan de oppervlakte en de omtrek berekenen

oppervlakte = lengte x breedte
omtrek = 2 x lengte + 2 x breedte

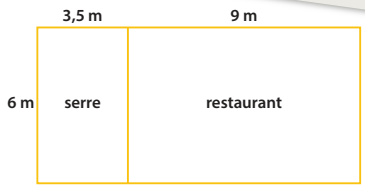

	oppervlakte:	omtrek:
restaurant	... m^2	... m
serre	... m^2	... m

Ik kan de inhoud berekenen

Inhoud = lengte x breedte x hoogte

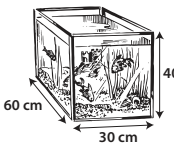

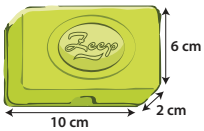

a De inhoud van het doosje is ... cm^3

b De inhoud van het aquarium is ... cm^3

Ik kan berekenen welke maat kleiner, groter of gelijk is

Vul in: <, > of =

2 m		15 dm
5 km		50 hm
200 cm		20 mm
3 m		350 cm
4 km		400 cm

Boek 8a blok 1: De wereld rond

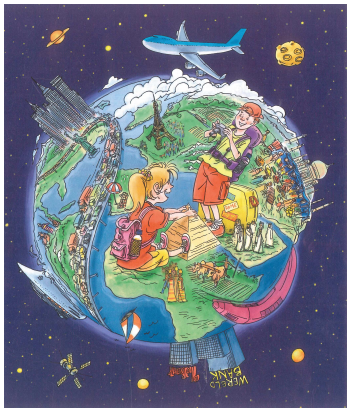

Ik kan inhoudsmaten herleiden

1 m^3 = ... dm^3
1 dm^3 = ... cm^3
1 cm^3 = ... mm^3
3 m^3 = ... cm^3

1 dm^3 = 1 l

12 dm^3 = ... l
3 m^3 = ... l

Ik kan berekenen wat de prijs is bij het gewicht

a € 3,50 per kg
Een zak van 500 g kost € ...

b € 3,20 per kg
Een zak van 250 g kost € ...

Ik kan de rente uitrekenen en het nieuwe bedrag

nu gespaard:	rente in %:	rente na 1 jaar in €:	nieuw bedrag:
€ 600,-	5%	€ ...	€ ...
€ 800,-	6%		
€ 1.000,-	4,5%		
€ 5.500,-	3%		
€ 1.600,-	2,5%		
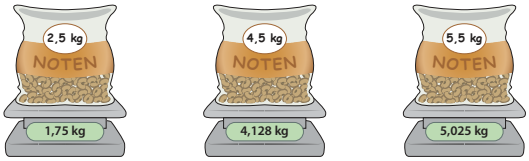
Ik kan het verschil tussen twee kommagetallen berekenen